

Yevgenia Hmelnitska
*Candidate of Technical Sciences, Docent,
Associate Professor at the Department of Commodity Science and Trade Entrepreneurship
State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University»*

Хмельницька Є.В.
*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри товарознавства і торговельного підприємництва
Державного закладу «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-501-3-53>

NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION AS A COMPONENT OF THE FORMATION OF AN INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY OF STUDENTS

НЕФОРМАЛЬНА ТА ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

В Законі України «Про освіту» визначено мету здобуття освіти, а саме те, що освіта – це всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [3].

Проведення освітньої діяльності передбачає академічну свободу учасників освітнього процесу, складовою якої є формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти з урахуванням його можливостей, здібностей, інтересів. Вона включає в себе вільний вибір форм, видів, методів і засобів навчання.

Підготовка фахівців ґрунтується на всебічному набутті професійних компетентностей здобувачів освіти шляхом впровадження в освітній процес, разом із формальною освітою, неформальної та інформальної видів освіти.

Привабливістю неформальної освіти для здобувачів є її гнучкість, яка проявляється у більшому виборі програм навчання, термінів проведення занять, орієнтованістю на конкретну особу, їхню індивідуалізацією. При цьому більшість програм навчання може доповнювати результати формальної освіти.

До сфери неформального навчання належать сертифікатні програми, тренінги, курси, які проходять під керівництвом фахівців галузі, за якою проходить навчання. Найчастіше неформальне навчання орієнтоване на отримання здобувачами актуальних практичних і теоретичних знань, навичок, оволодіння сучасними методами розв'язання професійних завдань, підвищення рівня їх професійних компетентностей та направлені на їх саморозвиток.

Стимулюючим аспектом неформальної освіти для здобувачів освіти є те, що отримані результати навчання з неформальної освіти можуть бути перераховані (отримання оцінки) при вивченні освітньої компоненти формальної освіти. Але навіть перерахування результатів навчання та отримання додаткових та підсумкових

оцінок не стимулює багатьох здобувачів до неформальної освіти. Неформальна освіта приваблює тих здобувачів, які постійно підвищують свій інтелектуальний розвиток та намагаються бути професіоналами своєї справи.

Паралельно із неформальною освітою має місце і інформальна освіта (самоосвіта). Інформальне навчання – передбачає освоєння нових знань і умінь, що відбувається поза рамками системи освіти як специфічного соціального інституту, тобто в процесі повсякденної життєдіяльності людини через спілкування, читання, навчання на своєму досвіді й досвіді інших [1].

Хочеться зауважити, що деякі здобувачі проходять навчання, використовуючи різні платформи, курси, тренінги, які не стосуються освітніх компонентів формальної освіти. Вони це роблять з метою формування та розвитку особистісних «соціальних навичок» (soft skills), які дозволяють формувати у здобувачів освіти соціально-комунікативні здібності, когнітивні навички, атрибуту особистості і складові емоційного інтелекту [2, с. 188-204].

Інформальна освіта набула поширення саме завдяки інтернету. Розвиток інформаційних технологій дозволяє здобувачам освіти самовдосконалюватися через використання відкритих освітніх ресурсів (Open Educational Resources, OER). Відкриті освітні ресурси знаходяться в суспільному надбанні, охороняються авторським правом, видані за відкритою ліцензією, яка дозволяє безкоштовний доступ, повторне використання і можуть включати: повні курси, модулі курсів, відкриті підручники, навчальні програми, лекції, посібники для студентів та будь-які інші навчально-корисні матеріали [4].

Таким чином, в процесі отримання формальної освіти, неформальна й інформальна освіта стали рівноправними учасниками процесу навчання з можливістю формувати індивідуальну освітню траєкторію. Поєднання таких видів освіти сприяє набуттю здобувачами освіти професійних компетентностей висококваліфікованого фахівця.

Література:

1. Освіта протягом життя як чинник людського розвитку. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-yak-chinnik-lyudskogo-rozvitku> (дата звернення: 18.10.2024)
2. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 352 с.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 18.10.2024)
4. Що таке відкриті освітні ресурси. URL: <https://library.diit.edu.ua/uk/page/OER> (дата звернення: 18.10.2024)